

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. lapkričio 4 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (pranešėja), Andželės Maciejevskės ir Gedimino Sagučio (kolegijos pirmininkas), teismo posėdyje kasacinę rašytinio proceso tvarka išnagrinę civilinę bylą pagal ieškovo R. G. kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. sausio 14 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo R. G. ieškinį atsakovams V. L. ir R. T. dėl nepagrįsto praturtėjimo

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių atsakymą priimti ieškinį, kai yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, priimtas dėl ginčo tarp tų pačių šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 137 straipsnio 2 dalies 4 punktas), aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas pateikė teismui ieškinį, kuriuo prašė priteisti iš atsakovų V. L. ir R. T. po 20 924,51 Eur (iš viso 41 849,02 Eur) kaip be pagrindo įgytą turtą, 5 procentų dydžio metines procesines palikanas, bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

3. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. lapkričio 5 d. nutartimi ieškovo R. G. ieškinį atsisakė priimti.
4. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad yra įsiteisėjęs teismo sprendimas, priimtas dėl ginčo tarp tų pačių šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu (CPK 137 straipsnio 2 dalies 4 punktas).
5. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad ieškovo ieškinyje nurodyta, jog O. G., veikdama G. S. vardu pagal įgaliojimą, 1998 m. gruodžio 11 d. pirkimo–pardavimo sutartimi pardavė G. S. priklausantį žemės sklypą ir sodo namą Z. Š. (savo motinai). Z. Š. dėl amžiaus ir sveikatos būklės sodo namą negyveno, todėl į sodo namą persikėlė ieškovas su sutuoktine O. G. ir pradėjo jį remontuoti. Nuo 1999 m. rugsėjo pabaigos iki 2007 metų vidurio ieškovas ir O. G. atliko sodo namo remonto darbus, jų metu sodo namas nuo 109,16 kv. m ploto padidėjo mažiausiai iki 154,28 kv. m ploto. Remonto darbų vertė pagal lokalinę sąmatą Nr. 19/01528, sudarytą 2006 m. kainomis, yra 41 849,15 Eur. Vilniaus miesto 4-asis apylinkės teismas 2010 m. vasario 2 d. sprendimu pripažino 1998 m. gruodžio 11 d. pirkimo–pardavimo sutartį negaliojančia nuo jos sudarymo momento ir taikė vienašalę restituciją – grąžino G. S. nuosavybės sodo namą ir žemės sklypą.
6. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad Vilniaus apygardos teisme jau yra išnagrinėta civilinė byla Nr. 2-2440-232/2018 pagal ieškovo ieškinį atsakovams V. L. ir R. T. (pradinio atsakovo G. S. teisių perėmėjams), dalyvaujant trečiajam asmeniui O. G., dėl atliktų sodo namo pagerinimo išlaidų atlyginimo priteisimo. Vilniaus apygardos teismas 2018 m. gruodžio 17 d. sprendimu išnagrinėjo byloje ieškovo ieškinį atmetė konstatavęs, kad ieškovas buvo nesąžiningas sodo namo ir žemės sklypo valdytojas ir neįrodė, jog pagerino sodo namą, o ne pritaikė jį savo reikmėms, kad ieškovas neturėjo sodo namo savininko leidimo pagerinti šį turtą, taip pat ieškovas neįrodė, kad atliko 72 405 Eur vertės sodo namo pagerinimo darbus.
7. Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad šio ieškimo ir ieškimo išnagrinėtoje byloje šalys yra tos pačios, šiame ieškinyje ir jau išnagrinėtos civilinės bylos ieškinyje ieškovas nurodė tą patį faktinį ieškimo pagrindą – kad ieškovas su Z. Š. sutikimu pagerino Z. Š. nuosavybės teise priklausančią sodo namą, kad, sodo namą vėliau grąžinus G. S. nuosavybėn, G. S., o po jo mirties jo turtą paveldėję atsakovai V. L. ir R. T., gavo ieškovo pagerintą sodo namą ir turi atlyginti ieškoviui šio pagerinimo išlaidas. Nors pateiktų ieškimo ieškovas prašo priteisti 41 849,02 Eur, o išnagrinėtoje byloje prašė priteisti 72 405 Eur sodo namo pagerinimo išlaidų atlyginimo, tačiau, pirmosios instancijos teismo vertinimu, šių sumų skirtumas nesudaro pagrindo teigti, kad šio ieškimo ir ieškimo išnagrinėtoje byloje dalykas nėra tapatus.
8. Pirmosios instancijos teismas, remdamasis Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gruodžio 17 d. sprendimu išnagrinėtoje byloje, nustatė, kad sodo namo pagerinimo išlaidų dydį ieškovas grindė 2011 m. birželio 8 d. turto vertės nustatymo ataskaita (galimai kaip sodo namo vertės padidėjimu) ir statybinį medžiagų įsigijimo sąskaitomis, tuo tarpu šiame ieškinyje sodo namo pagerinimo išlaidų dydį ieškovas grindžia atliktų pagerinimo darbų lokaline sąmata. Atsižvelgdamas į tai, teismas konstatavo, kad šiame ieškinyje ir ieškinyje išnagrinėtoje byloje ieškovas sodo namo pagerinimo išlaidų dydį grindė skirtingais įrodymais, tačiau skirtingi įrodymai nelemia skirtingo ieškimo pagrindo.
9. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, aplinkybė, kad ieškinyje ieškovas prašo priteisti ne sodo namo pagerinimo išlaidų atlyginimą, o be pagrindo įgytą turtą, kurio dydis lygus sodo namo pagerinimo išlaidoms, nesudaro pagrindo spręsti, kad šio ir išnagrinėto ieškimo dalykas nėra tapatus.
10. Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs civilinę bylą pagal ieškovo R. G. atskirąjį skundą, 2021 m. sausio 14 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2020 m. lapkričio 5 d. nutartį.
11. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad tiek nagrinėjamoje byloje, tiek ir Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gruodžio 17 d. sprendimu išnagrinėtoje civilinėje byloje Nr. 2-2440-232/2018 šalys yra tapčios.
12. Apeliacinės instancijos teismas iš Lietuvos teismų informacinės sistemos „LITEKO“ nustatė, kad tiek ši, tiek Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje Nr. 2-2440-232/2018 išnagrinėtą ieškinį ieškovas iš esmės grindė tuo, kad 1998 m. gruodžio 11 d. pirkimo–pardavimo sutartimi Z. Š. (O. G. motina) įsigijo iš G. S., kuriam pagal įgaliojimą atstovavo O. G., žemės sklypą ir sodo namą. Į sodo namą įsikėlė gyventi ieškovas su sutuoktine O. G. ir ėmė jį remontuoti, padidino namo plotą. Vilniaus miesto 4-asis apylinkės teismas 2010 m. vasario 2 d. sprendimu pripažino 1998 m. gruodžio 11 d. pirkimo–pardavimo sutartį negaliojančia nuo jos sudarymo momento, taikė vienašalę restituciją ir grąžino G. S. nuosavybės sodo namą ir žemės sklypą. Kadangi atsakovai (G. S. turto paveldėtojai) gavo pagerintą sodo namą, jie, ieškovo R. G. teigimu, turėjo atlyginti jam patirtas išlaidas.
13. Apeliacinės instancijos teismas, nustatęs šias aplinkybes, pažymėjo, kad nagrinėjamoje byloje ieškovas iš esmės jokių naujų aplinkybių, kurios nebuvo nurodytos ir (ar) vertintos Vilniaus apygardos teismo išnagrinėtoje civilinėje byloje Nr. 2-2440-232/2018, savo reikalavimams pagrįsti nurodė. Dėl to teismas, įvertinęs, kad ieškovo reikalavimai aptariamose bylose grindžiami tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis, konstatavo, kad šio ir Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje Nr. 2-2440-232/2018 išnagrinėto ieškimo pagrindas sutampa.
14. Apeliacinės instancijos teismas įvertino nagrinėjamoje byloje ir išnagrinėtoje civilinėje byloje pareikštus materialinius teisinius reikalavimus ir nustatė, kad ieškovas iš esmės siekia to paties materialinio rezultato – priteisti lėšas, kurias, kaip pats ieškovas teigia, jis su sutuoktine investavo į sodo namo remonto, ploto padidinimą. Tai, kad šį ieškinį dėl nepagrįsto praturtėjimo ieškovas grindė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.242 straipsnio nuostatomis (prievoolinių teisių gynybos būdu), o išnagrinėtą ieškinį dėl turto pagerinimo išlaidų atlyginimo priteisimo grindė CK 4.34 straipsnio 3 dalies, 4.97 straipsnio 4 dalies nuostatomis (daiktinių teisių gynybos būdu), t. y. skirtingu teisiniu reglamentavimu, nesudaro pagrindo ieškinius reikšiamų materialinių reikalavimų nelaikyti tapčiais.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

15. Kasacinio skundo ieškovas prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. sausio 14 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2020 m. lapkričio 5 d. nutartį ir perduoti ieškovo R. G. ieškimo dėl nepagrįstai įgyto turto priteisimo priėmimo klausimą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 15.1. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai netinkamai taikė ir aiškino CPK 137 straipsnio 2 dalies 4 punktą bei nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, aiškinančios ieškimo dalyko, civilinių teisių gynimo būdų ir juridinio ieškimo pagrindo sampratą. Teismai nustatė, koks teisių gynimo būdas yra įtvirtintas CK 6.242 straipsnyje ar kokios yra jo taikymo sąlygos, bei nelygino šio teisių gynimo būdo su CK 4.34 ir 4.97 straipsniuose įtvirtintu teisių gynimo būdu ir jo taikymo sąlygomis. Dėl šių priežasčių teismai nepagrįstai ieškinius pripažino tapčiais, o apeliacinės instancijos teismas sutapatino teisių gynimo būdą su juridiniu ieškimo pagrindu. Sistemškai aiškinant kasacinio teismo praktiką ieškinyje nurodyta teisės norma gali apibūdinti ne tik juridinį ieškimo pagrindą, bet ir apibrėžti bylos nagrinėjimo ribas, nustatyti tiek teisių gynimo būdą, kuriuo remiasi ieškovas (ieškimo dalyką), tiek byloje įrodinėjamų faktinių aplinkybių visumą (ieškimo pagrindą). CK 4.34, 4.97 ir 6.242 straipsniuose įtvirtinti skirtingi pažeistų teisių gynimo būdai ir jų taikymo sąlygos.
 - 15.2. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai apribojo ieškovo teisę į teisminę gynybą, nes reikšiamame ieškinyje buvo remiamasi nauju ir subsidiariu civilinių teisių gynimo būdu, apibrėžiančiu naują ieškimo dalyką ir pagrindą. Ieškimo tapatumą teismai konstatavo vien dėl to, kad tiek išnagrinėtu, tiek nauju ieškiniu ieškovas siekia priteisti lėšas, šį reikalavimą motyvuodamas tapachėmis faktinėmis aplinkybėmis. Teismai neatsižvelgė į aplinkybę, kad nepagrįstas praturtėjimas, kaip subsidiarus teisių gynimo būdas, visuomet yra kildinamas iš tokių pat faktinių aplinkybių, kaip ir kiti teisėms apginti neveiksmingi teisių gynimo būdai, taip pat neįvertino, jog nepagrįstas praturtėjimas atsiranda egzistuojant visai kitoms sąlygoms nei savininko teisė atsiskaityti už turto pagerinimą. Civilinių teisių gynimo būdo pakeitimas negali būti tapatinamas su ieškimo juridinio pagrindo pakeitimu. Teisių gynimo būdo pakeitimas reiškia ieškimo dalyko pakeitimą nepriklausomai nuo to, kokio bylos rezultato yra siekiama. Ieškimo pagrindą sudaro ne tik faktinės aplinkybės, bet ir sąlygos, įrodinėjamos konkrečių teisių gynimo būdų.
16. Atsiliepimu į kasacinį skundą atsakovai prašo kasacinį skundą atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
 - 16.1. Tiek išnagrinėtoje, tiek nagrinėjamoje byloje teismo nagrinėjimo objektas ir pasirinktas gynybos būdas yra tie patys: ieškovo nesąžiningai ir neteisėtai daugiau nei 20 metų (užvaldytas sodo pastatas ir žemės sklypas. Abiejose bylose suformuluotais reikalavimas (ieškimo dalyku) yra siekiama tapatus rezultato – priteisti lėšas už išlaidas, patirtas pastato pagerinimo darbams atlikti. Reikalavimo grindimas iš esmės tas pats, tačiau papildytas ar (ar) patikslintas faktais taip pat reikšiami tapatus ieškimo pareikšimai.
 - 16.2. Nepriklausomai nuo to, ar turėtos išlaidos yra vadovaujantis daiktinių teisių gynybos būdu ar prievoolinių teisių gynybos būdu, turėtos išlaidos (piniginė žalos išraiška) yra tiesioginiai nuostoliai, kuriuos teigianti ir prašanti atlyginti šalis turi įrodyti (CK 178 straipsnis). Lietuvos apeliacinis teismas išnagrinėtoje byloje konstatavo, kad byloje esantys įrodymai nepatvirtino, jog būtent tokios vertės ginčo turto pagerinimas buvo atliktas. Taigi, nors ieškovas išnagrinėtoje byloje nesirėmė civilinę atsakymą reglamentuojančiomis įstatymo normomis, tačiau teismai patys turėjo teisę spręsti dėl bylos baigties vadovaudamiesi teise bei vidiniu savo įsitikinimu (CPK 135 straipsnio 1 dalies 2 ir 4 punktai), o ieškovo teisę kreiptis į teismą dėl turto pagerinimo išlaidų atlyginimo jau buvo įgyvendinta teisme, nors tokios teisės įgyvendinimas neatitiko ieškovo pageidaujamo teismo bylos nagrinėjimo rezultato.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių atsakymą priimti ieškinį pagal CPK 137 straipsnio 2 dalies 4 punktą, aiškinimo ir taikymo nagrinėjamoje byloje

17. CPK 137 straipsnio 2 dalies 4 punkte nustatyta, kad teismas atsisako priimti ieškinį, jeigu yra įsiteisėjęs teismo arba arbitražo sprendimas, priimtas dėl ginčo tarp tų pačių šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu, arba teismo nutartis priimti ieškovo atsakymą ieškimo ar patvirtinti šalių taikos sutartį.

18. Kasacinio teismo praktikoje suformuluota, kad ieškinį tapatumas nustatomas pagal tris kriterijus: ginčo šalis, ieškinio dalyką ir pagrindą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 25 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-466/2011](#); 2019 m. gruodžio 20 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-390-823/2019 31 punktą; 2020 m. kovo 18 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-65-421/2020 17 punktą; kt.).
19. Nurodyto kasacinio teismo praktikoje pabrėžiama, kad sprendžiant, ar ginčo šalys yra tapatos, esminę reikšmę turi ne jų formalus procesinis statusas, o tai, ar asmenys yra to paties materialiojo teisinio santykio, dėl kurio ginčą sprendė teismas, dalyviai.
20. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad įvertinti, koks yra ieškinio pagrindas ir dalykas, galima tik nustčius, ką iš tikrųjų ginčija ieškovas ir kokio teisinio rezultato jis siekia byloje pareikštame ieškinyje suformuluotais reikalavimais. Ginčo dalyko lingvistinės formulotės bei atskirų ieškinio pagrindo elementų tapatumas ne visada reiškia tapatus ieškinio buvimą, todėl kiekvienam konkrečiam atvejui būtina nustatyti bylos nagrinėjimo dalyko, kuris apima ir konkrečių faktų bei teisiųjų santykių nustatymą, visumą. Taigi ir priešingai, skirtingos lingvistinės ginčo dalyko ar pagrindo elementų formulotės ne visada reiškia ieškinį netapatumą, nes šis klausimas turi būti sprendžiamas vertinant pareiktą ieškinio esmę, turinį bei tikslus. Vertinant, ar dviejų ieškinų dalykai sutampa, svarbu yra teisinio nagrinėjimo objektas ir gynybos būdas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 25 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-466/2011](#); 2019 m. lapkričio 4 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-317-421/2019](#) 39 punktą; 2019 m. gruodžio 20 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-390-823/2019](#) 33 punktą).
21. Ieškinio dalykas – tai materialinis teisinis reikalavimas, ieškovo pasirinktas pažeistų ar ginčijamų teisių gynimo būdas. Ieškovas turi teisę ir pareigą pasirinkti bei tiksliai suformuluoti ieškinio dalyką, t. y. suformuluoti jį taip, kad būtų aišku, kokio materialinio teisinio rezultato siekiama iškeliant bylą, nes būtent tinkamas ieškinio dalyko (ir pagrindo) suformulavimas užtikrina tinkamą teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą, leidžia apibrėžti bylos teisinio nagrinėjimo ribas ir sudaro pagrindą įstatymo nustatyti ir ieškovo pasirinkto būdu apginti pažeistas teises (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 13 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-485/2008](#); 2020 m. kovo 18 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-65-421/2020](#) 23 punktą; kt.).
22. Ieškinio pagrindas – tai aplinkybės, patvirtinančios ieškovo subjektinę teisę ir reikalavimo pagrįstumą. Ieškovo reikalavimas atsakovui šplaukia iš konkrečių teisinio santykio, iš subjektinės ieškovo teisės. Taigi ieškinio faktinį pagrindą sudaro aplinkybės, kuriomis grindžiamas ieškovo reikalavimas (ieškinio dykas). Tai faktai, su kurių (ne)buvimu teisės aktai sieja teisiųjų santykių atsiradimą, pasikeitimą arba pasibaigimą, tokie, kaip, pvz., sutarties sudarymas, žalos padarymas ir pan. Nors [CPK](#) nenumatyta reikalavimas, kad į teismą besikreipiantis asmuo nurodytų įstatymus, kuriais grindžia savo reikalavimus, t. y. teisiškai kvalifikuotą ginčą, tačiau faktai juridinę reikšmę įgauna tik tuo atveju, jei būtent su jais materialiosios teisės normos, reglamentuojančios ginčo teisinį santykį, sieja juridinių faktų atsiradimą, t. y. šalis siejanti teisiųjų santykių atsiradimą, pasikeitimą, pasibaigimą. Vadinais, ieškovas, ieškinyje nurodydamas esminius faktus, turi atsižvelgti į atitinkamas materialiosios teisės normas, taip pat į proceso teisės normas pagal bylos kategoriją (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-440-687/2016](#), 16 punktas).
23. Kasacinio teismo praktikoje akcentuojama, kad įvertinti, koks yra ieškinio pagrindas ir dalykas, galima tik nustčius, ką iš tikrųjų ginčija ieškovas, kokio rezultato jis siekia byloje pareikštame ieškinyje suformuluotais reikalavimais. Tai, kad ieškovas ankstesnėje byloje nepasirėkęs visių jam įstatymo suteikiamų civilinių teisių gynimo būdų, neeliminuoja jo teisės kreiptis į teismą su nauju reikalavimu, siekiant apginti savo pažeistas teises ir teisėtus interesus, jei naujai reikiamas reikalavimo dalykas ir (arba) pagrindas nesutampa su ankstesnėje byloje pareikšto reikalavimo dalyku ir (arba) pagrindu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. rugsėjo 30 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-26-96/2020](#) 43, 47 punktus).
24. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas atsisakė priimti ieškovo ieškinį vadovaudamasis [CPK 137 straipsnio](#) 2 dalies 4 punktu ir motyvuodamas tuo, kad: yra įsiteisėjęs Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gruodžio 17 d. sprendimas civilinėje byloje [Nr. 2-2440-232/2018](#), kurį Lietuvos apeliacinis teismas 2020 m. vasario 25 d. nutartimi paliko nepakeičiamu, priimtas dėl ginčo tarp tų pačių šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu. Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gruodžio 17 d. sprendimu išnagrinėtoje byloje ieškovo ieškinys buvo atmestas konstatavus, kad ieškovas buvo nesąžiningas sodo namo ir žemės sklypo valdytojas ir neprodė, jog pagerinio sodo namą, o ne prietaikė jį savo reikmėms, kad ieškovas neturėjo sodo namo savininku kito šio turto pagerinimą, taip pat ieškovas neprodė, kad atliko 72 405 Eur vertės sodo namo pagerinimo darbus. Apeliacinis instancijos teismas pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeičiamą, padaręs išvadą, kad nagrinėjamoje byloje ieškovas iš esmės jokiu nauju aplinkybių, kurios nebuvo nurodytos ir (ar) vertintos Vilniaus apygardos teismo išnagrinėtoje civilinėje byloje Nr. 2-2440-232/2018, savo reikalavimams pagrįsti nenurodė, todėl nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai taikė proceso teisės normas ir pagrįstai ieškinį atsisakė priimti ([CPK 137 straipsnio](#) 2 dalies 4 punkto pagrindu).
25. Ieškovas kasaciniame skunde argumentuoja, kad teismai netinkamai taikė [CPK 137 straipsnio](#) 2 dalies 4 punktą, nes, konstatavus skirtingą ieškinį dalyką, civilinių teisių gynimo būdą ir teisių ieškinio pagrindą, darytina išvada, jog nagrinėjamos bylos ieškinyje nėra tapatus Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gruodžio 17 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. 2-2440-232/2018](#) išnagrinėtam ieškiniiui. Teisėjų kolegija šį kasacinio skundo argumentą pripažįsta pagrįstu.
26. Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje [Nr. 2-2440-232/2018](#) 2018 m. gruodžio 17 d. priimtu sprendimu, kurį Lietuvos apeliacinis teismas 2020 m. vasario 25 d. nutartimi paliko nepakeičiamu, išspręstas ir atmestas ieškovo R. G. ieškinys, kurio į prašė priteisti iš pradinio atsakovo G. S. teisių perėmėjų atsakovų V. L. ir R. T. 72 405 Eur pagerinimo darbų išlaidų atlyginimą. Šis ieškinys buvo grindžiamas, be kita ko, tuo, kad: 1998 m. gruodžio 11 d. pirkimo-pardavimo sutarties pagrindu Z. Š. iš atsakovo įsigijo žemės sklypą su namu (*duomenys neskelbtini*). Vilniaus miesto 4-ojo apylinkės teismo 2010 m. vasario 2 d. sprendimu pirkimo-pardavimo sutartis buvo pripažinta negaliojančia, todėl žemės sklypo su namu savininku vėl tapo atsakovas. Tačiau kol žemės sklypo ir namo savininkė buvo Z. Š., ieškovo iššomis ir darbu, pritarus savininkei, buvo padidintas namo plotas, namas buvo pagerintas, padidėjo jo vertė, todėl iš atsakovo buvo prašoma priteisti 72 405 Eur namo pagerinimo išlaidų atlyginimą. Teismų procesiniai sprendimai ieškinyje buvo atmestas motyvuojant tuo, kad: ieškovas neprodė buvęs sąžiningas valdytojas, jis neturėjo teisės ginčo turto savininko G. S. sutikimo atlikti pagerinimo darbus ir tai jam buvo žinoma, todėl ieškovas, pagerindamas ginčo nekilnojamojį daiktą ir investuodamas į ginčo turą, veikė savo rizika. Nors ieškovas byloje buvo pateikęs įrodymų bei sąskaitų faktūrų, tačiau teismai, įvertinę ir bylą pateiktus įrodymus, konstatavo, jog ieškovas nepateikė į bylą pakankamų įrodymų, kad atliko ginčo pastatų pagerinimus.
27. Nurodyto Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje [Nr. 2-2440-232/2018](#) teismai ieškovo teisės gauti investuotą lėšą ir pastato pagerinimus pagrįstą sprendimą remdamiesi [CK 4.34 straipsnio](#) 3 dalies ir 4.97 straipsnio 4 dalies pagrindu.
28. [CK 4.34 straipsnio](#), reglamentuojančio valdymo gynimą, 3 dalyje nustatyta, kad sąžiningam valdytojui turi būti atlygintos daikto išlaidų išlaidos, išskyrus atvejus, kai jas padengia daikto pajamos. Sąžiningas valdytojas taip pat turi teisę pasilikti dalis, kuriomis buvo pagerintas daiktas, jeigu tai nepadarė žalos daiktui. Jeigu šių dalių atskirti negalima, sąžiningas valdytojas turi teisę reikalauti atlyginti padarytas dėl pagerinimo išlaidas, bet ne didesnes kaip daikto vertės padidėjimas. Netiesėtis sąžiningas valdytojas turi teisę pasilikti savo padarytas dalis, kuriomis buvo pagerintas daiktas, jeigu jos gali būti atskirtos nesužalojant daikto; jeigu pagerintų dalių atskirti negalima arba daiktas buvo pagerintas kitaip, netiesėtis sąžiningas valdytojas turi teisę reikalauti atlyginti dėl pagerinimo padarytas išlaidas, bet ne didesnes kaip daikto vertės padidėjimas ([CK 4.97 straipsnio](#) 4 dalis).
29. Nagrinėjamoje byloje ieškinį, kurį apskūstomis teismų nutartimis atsisakyta priimti, ieškovas prašo priteisti iš atsakovų V. L. ir R. T. po 20 924,51 Eur (iš viso 41 849,02 Eur) kaip be pagrindo įgytą turą. Šis ieškinys grindžiamas tuo, kad, išskleidus ieškovo su šeimą iš sodo namo ir žemės sklypo, G. S. teisių perėmėjams atsakovams V. L. ir R. T. dėl ieškovo atliktų sodo namo remonto darbų buvo perduotas geresnės būklės turtas, nei buvo iki ieškovo su šeimą į jį įsikeliant 1999 metais. Tokiu būdu, ieškovo teigimu, atsakovai nepagrįstai praturtėjo ieškovo sąskaita. Taigi, nagrinėjamoje byloje ieškovas siekia apginti savo teises remiantis nepagrįsto praturtėjimo institutu.
30. [CK 6.242 straipsnis](#) reglamentuoja nepagrįsto praturtėjimo institutą. Šio straipsnio pirmoje dalyje nustatyta, kad be teisinio pagrindo nesąžiningai praturtėjęs kito asmens sąskaita asmuo privalo atlyginti pastarajam tokio dydžio nuostolius, koks yra nepagrįstas praturtėjimas. [CK 6.237-6.242](#) straipsniuose įtvirtintomis taisyklėmis įgyvendinamas vienas pagrindinių civilinės teisės principų – niekas negali praturtėti svetimo nuostolo sąskaita be įstatyme ar sutartyje nustatyto pagrindo. Kartu tai reiškia teisę išreikalauti iš kito asmens tai, ką jis nepagrįstai sutaupe, ar kitokią naudą, gautą kreditoriaus sąskaita (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 10 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-136/2014](#); 2014 m. liepos 3 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-369/2014; 2020 m. gruodžio 23 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-523-248/2020](#) 19 punktą).
31. Tuo atveju, kai asmuo siekia išreikalauti iš kito asmens tai, ką jis nepagrįstai sutaupe, ar kitokią naudą, gautą kreditoriaus sąskaita, yra taikomas prievolių asmens teisių gynimo būdas. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad, teisinio regulavimo sistemoje būdamas savarankiškas prievolės atsiradimo pagrindas, nepagrįstas praturtėjimas ar turto gavimas teisės doktrinoje ar teismų praktikoje vertinamas kaip subsidiarus asmens teisių gynimo būdas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-310/2013; 2019 m. kovo 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-93-915/2019, 18 punktas; 2020 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-523-248/2020](#), 22 punktas).
32. Taigi ieškinyje dėl valdymo gynimo siekiant priteisti daikto pagerinimo išlaidų atlyginimą yra susijęs su asmens daiktinių teisių pažeidimų pašalinimu, o ieškinyje dėl pareigos grąžinti be pagrindo įgytą turą yra prievolių teisinio pobūdžio, be to, kaip minėta, šis teisių gynimo būdas yra subsidiarus. Nepriklausomai nuo to, kad abiem atvejais reikšiamas reikalavimas yra piniginio pobūdžio (tam tikros piniginės sumos priteisimas), skirtingas teisinis pagrindas suponuoja skirtingą teisiskai reikšmingų aplinkybių įrodinėjimą, vertinimą ir nustatymą.
33. Kasacinio teismo praktikoje nurodyta, jog tam, kad galima būtų konstatuoti ieškinio pagrindo sutapimą, turi būti įvertinamos ne tik kiekviename ieškinyje nurodomos faktinės aplinkybės, bet turi būti atsižvelgiama ir į teisės normą, kuria grindžiamas atitinkamas ieškinys. Net sutampant faktinės aplinkybės, bet skirtingas teisės normos, kuria grindžiamas ieškinys, nebus teisinio pagrindo konstatuoti ieškinio pagrindo sutapimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 29 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-44-611/2020](#) 79 punktą).
34. Nagrinėjamą atvejų ieškinį, kurį apskūstomis teismų nutartimis atsisakyta priimti, ieškovas, kaip nurodyta ieškinyje, siekia pripažinti, kad atsakovai praturtėjo dėl ieškovo veiksmų ir atsakovų praturtėjimas atitinka ieškovo turto sumažėjimą. Ieškinyje dėl nepagrįsto praturtėjimo ieškovo įrodinėja, kad tarp jo turto sumažėjimo ir atsakovų praturtėjimo egzistuoja priežastinis ryšys, ieškovas negali apginti savo pažeistos teisės kitais teisių gynimo būdais. Taigi ieškovas, grįsdamas ieškinį [CK 6.242](#) straipsnio nuostata, siekia išieškoti iš atsakovo nepagrįstą šio sutapimą ieškovo sąskaita.
35. Teisėjų kolegija, remdamasi pirmiau nurodytais argumentais, daro išvadą, kad ieškovo ieškinio, kurio atsisakymo priimti teismu klausimas sprendžiamas nagrinėjamoje byloje, ir ieškovo R. G. ieškinio Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje [Nr. 2-2440-232/2018](#), kuri užbaigta įsiteisėjusi teismo 2018 m. gruodžio 17 d. sprendimu, dalykai nėra tapatūs. Nors nagrinėjamoje byloje, kaip ir Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje [Nr. 2-2440-232/2018](#), reikšiamas reikalavimas dėl atitinkamo dydžio ieškovo investicijų į tą patį ginčo turą, tačiau atskirų faktinių aplinkybių visuma, sudaranti ieškovo reikalavimo faktinį pagrindą nagrinėjamoje byloje, skiriasi nuo aplinkybių, sudariusių faktinį ieškinio pagrindą Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje [Nr. 2-2440-232/2018](#). Vertinant ieškinį tapatumą nėra reikšmingas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartyse nurodytas motyvas, kad nagrinėjamoje byloje ieškovas iš esmės jokiu nauju aplinkybių, kurios nebuvo nurodytos ir (ar) vertintos Vilniaus apygardos teismo išnagrinėtoje civilinėje byloje Nr. 2-2440-232/2018, savo reikalavimams pagrįsti nenurodė. Nagrinėjamoje byloje ieškovo pasirinktas teisių gynimo būdas apibrėžia bylos nagrinėjimo ribas, kurios, pagal šioje byloje pateiktame ieškinyje nurodytas faktines aplinkybes, skiriasi nuo Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje [Nr. 2-2440-232/2018](#) nagrinėtų aplinkybių.
36. Dėl to teisėjų kolegija konstatuoja, kad teismai, nustatydami ieškinio dalyko tapatumą, netinkamai taikė ir aiškino proceso teisės normas dėl ieškinio teisinio pagrindo, todėl nepagrįstai nutarė [CPK 137 straipsnio](#) 2 dalies 4 punkte įtvirtinto atsisakymo priimti ieškinį pagrindo egzistavimą.

Dėl bylos procesinės baigties

37. Apibendrinama nurodytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamoje byloje teismai, sprenddami ieškinio tapatumo klausimą, nepagrįstai konstatavo, jog šioje byloje kilęs ginčas tapatus Vilniaus apygardos teismo civilinėje byloje [Nr. 2-2440-232/2018](#), kuri užbaigta įsiteisėjusi teismo 2018 m. gruodžio 17 d. sprendimu, išnagrinėtam ginčui, todėl apskūstos nutartys, kuriomis taikant [CPK 137 straipsnio](#) 2 dalies 4 punktą ieškinį atsisakyta priimti, naikintinos, o ieškovo ieškinio priėmimo klausimas pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, nes nustatyti proceso teisės normų pažeidimai negali būti pašalinti apeliacinės instancijos teisme ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 3 dalis, 360 straipsnis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

38. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. spalio 20 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 6,66 Eur tokių išlaidų.
39. Ieškinio priėmimo klausimą perdavus pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo spres pirmosios instancijos teismas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 360, 362 straipsniais,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo 2020 m. lapkričio 5 d. nutartį ir Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. sausio 14 d. nutartį panaikinti ir ieškovo R. G. ieškinio priėmimo klausimą perduoti iš naujo nagrinėti Vilniaus apygardos teismui. Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Bublierė

Andžej Maciejevski

Gediminas Sagatys